

Правова етнонаціональна політика у глобальних викликах транзитивного суспільства

Ортинська Наталія Володимирівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.12.2023	Економіка	342.7: 316.334.5

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.11064754>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Стаття присвячена аналізу впливу глобалізаційних проявів транзитивного суспільства на правову політику у етнонаціональній сфері.

Автор зазначає, що глобалізація сьогодні є однією з ключових тенденцій у сучасному світі, що суттєво впливає на культурну різноманітність та етнонаціональну ідентичність. Стаття зосереджена на розгляді цього впливу. Констатовано, що глобалізація, хоч і сприяє зближенню культур та співробітництву міжнаціональних спільнот, одночасно постає як фактор, що може загрожувати унікальності та стійкості місцевих культур та етнонаціональних ідентичностей, ставлячи під питання збереження традиційних цінностей та способів життя.

Мотивовано, що етнонаціональні групи, зокрема національні меншини в транзитивному суспільстві відіграють важливу роль у формуванні культурного та соціального ландшафту. Вони є не лише частиною мозаїки суспільства, а й джерелом різноманітності, яка збагачує та розширює його горизонти.

Проведено аналіз вплив глобалізації на етнонаціональні конфлікти та геополітичні відносини, доведено, що у контексті глобальних процесів економічної та культурної інтеграції можуть загострюватись етнонаціональні розбіжності та виникати нові джерела напруги між різними етнонаціональними групами. Крім того, геополітичні трансформації, спричинені глобалізацією, можуть призвести до конфліктів між державами або етнонаціональними групами, які прагнуть до незалежності або контролю над територіями.

Автором робиться акцент на важливості дослідження взаємозв'язку між глобалізацією та етнонаціональною політикою. Зазначається, що розуміння цих процесів допомагає не лише передбачати їх наслідки для суспільства, а й визначає необхідність розроблення стратегій для забезпечення міжкультурного розуміння, миру та стабільності в умовах глобалізації.

Мотивовано, що новітній процес глобалізації змінює спосіб, яким країни співпрацюють у політичних та економічних аспектах. Зближення економік та політичних систем може призводити до створення міжнародних альянсів, угод та інституцій, що регулюють глобальні проблеми.

Ключові слова: глобалізація, культурна різноманітність, етнонаціональна ідентичність, конфлікти, транзитивне суспільство, національні меншини, правове регулювання.

¹ доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії права та конституціоналізму Національного університету «Львівська політехніка», <https://orcid.org/0000-0002-5061-5340>

Legal ethno-national policy in the global challenges of a transitive society

Annotation. The article is devoted to the analysis of the impact of globalization manifestations of a transitive society on legal policy in the ethno-national sphere.

The author notes that globalization today is one of the key trends in the modern world, which significantly affects cultural diversity and ethno-national identity. The article focuses on considering this influence. It was established that globalization, although it contributes to the convergence of cultures and the cooperation of international communities, simultaneously appears as a factor that can threaten the uniqueness and stability of local cultures and ethno-national identities, calling into question the preservation of traditional values and ways of life.

It is motivated that ethno-national groups, in particular national minorities in a transitive society, play an important role in shaping the cultural and social landscape. They are not only part of the mosaic of society, but also a source of diversity that enriches and expands its horizons.

The impact of globalization on ethno-national conflicts and geopolitical relations is analyzed, it is proved that in the context of global processes of economic and cultural integration, ethno-national disagreements may intensify and new sources of tension between different ethno-national groups may arise. In addition, geopolitical transformations caused by globalization can lead to conflicts between states or ethno-national groups seeking independence or territorial control.

The author emphasizes the importance of studying the relationship between globalization and ethno-national politics. It is noted that understanding these processes helps not only predict their consequences for society, but also determines the need to develop strategies to ensure intercultural understanding, peace and stability in the context of globalization.

It is motivated that the latest process of globalization is changing the way countries cooperate in political and economic aspects. The convergence of economies and political systems can lead to the creation of international alliances, agreements and institutions that regulate global problems.

Keywords: globalization, cultural diversity, ethno-national identity, conflicts, transitional society, national minorities, legal regulation.

Вступ

Актуальність вивчення правової етнонаціональної політики у контексті глобальних викликів транзитивного суспільства виходить за межі лише академічного інтересу. По-перше, в умовах глобалізації етнонаціональні питання стають зрозумілишими та актуальнішими для багатьох країн та регіонів, які зіштовхуються з впливом глобальних процесів на свою культурну та етнічну ідентичність, а дослідження правових аспектів етнонаціональної політики допомагає розуміти, які конкретні законодавчі акти та механізми регулювання використовуються для забезпечення прав та інтересів різних етнонаціональних груп у межах трансформуючого суспільства.

По-друге, вивчення правової етнонаціональної політики у глобальних викликах транзитивного суспільства дозволяє виявити ключові проблеми та прогалини у законодавстві, пов'язаному з захистом прав меншин, збереженням культурної спадщини та розвитком міжетнічних відносин, що не лише сприяє покращенню законодавчого середовища, а й визначає стратегії дій для урегулювання конфліктів та підтримки культурного різноманіття у глобальному контексті.

Нарешті, розгляд правової етнонаціональної політики у транзитивному суспільстві на фоні глобальних викликів стимулює розвиток міжнародної співпраці та обміну досвідом між країнами. Розуміння та аналіз законодавчих практик, що стосуються

етнонаціональних питань, сприяє створенню загальних стандартів та механізмів для захисту прав індивідів та груп незалежно від їхньої національності чи етнічної приналежності.

Стан дослідження взаємозв'язку між глобалізацією та етнонаціональною політикою можна описати як активний та динамічний. Дослідники з усього світу вивчають цю проблему з різних наукових перспектив, включаючи політологію, соціологію, економіку, культурні студії та інші галузі. За останні десятиліття було проведено значну кількість досліджень, які виявили різні аспекти взаємозв'язку між глобалізацією та етнонаціональною політикою в окремих аспектах, зокрема праці В. Ковальчука, Ю.Бисаги, Н.Грень, М. Щирби та інших. Науковці (Ophélie Véron [1]) намагалися описати низку політичних, соціальних та економічних переломів у транзитивному просторі, їхній спільний акцент на людський поділі, що приховує різні теоретичні рамки та емпіричні випадки та сконцентровували увагу на пошуках предикаторів міжкультурної компетентності в глобалізованому соціумі (Perić Anđela, Vukojević Bojana[2]).

Однак комплексного аналізу впливу глобалізованого транзитивного суспільства на етнонаціональну політику держави не було проведено.

Результати

Транзитивне суспільство - це жива органічна система, що постійно трансформується та еволюціонує у відповідь на постійні зміни і виклики. Воно наповнене рухом, динамікою та неперервним потоком інновацій та ідей. В цьому суспільстві розмінювання та різноманітність - це не загальні абстрактні поняття, а реальна особливість, що характеризує кожен аспект життя. Технологічні зрушення не просто змінюють, а перетворюють усі сфери існування, від структури економіки до організації повсякденного життя, а глобальне спілкування та взаємодія стають необхідністю, яка визначає кожен аспект міжнаціональних відносин. Все це створює нові виклики та можливості, які потребують постійної гнучкості та відкритості до нових ідей та рішень від кожного учасника суспільства.

Етнонаціональні групи, зокрема національні меншини в транзитивному суспільстві відіграють важливу роль у формуванні культурного та соціального ландшафту. Вони є не лише частиною мозаїки суспільства, а й джерелом різноманітності, яка збагачує та розширює його горизонти. Ці групи привносять унікальні традиції, мови, звичаї та переконання, які доповнюють та різнообразують культурний ландшафт, окрім того додаючи значну цінність у економічний розвиток та інновації, беручи участь у підприємницькій діяльності та наукових дослідженнях.

В процесі зміни глобальної парадигми, отримують нові вимоги елементи етнонаціональної ідентичності. Іноземно науковці зокрема стверджують про мову, мотивуючи, що вона є ключовим компонентом етнонаціональної культури, формується разом зі структурою етносу і виступає джерелом і умовою його життя. Тому неможливо вивчати етнічні особливості без урахування мови, яка є засобом культурного вираження. Коли національні мови інтегруються через глобальну комунікаційну систему, може виникнути несприятлива культурна ситуація. Мова кожного етносу відображає культуру, багатство функціональних мовних явищ. Іншими словами, мова виступає критерієм визначення менталітету і знань народів [3], а глобалізація може знизити її роль у контексті міжнародного пріоритету інших мов.

У транзитивному суспільстві, де різноманіття та зміна є нормою, національні меншини виступають як важливий каталізатор розвитку. Варто зауважити, що часто національні меншини часто є агентами змін у соціальному та політичному житті,

виступаючи за права та інтереси своєї групи та сприяючи розвитку плюралістичного та відкритого суспільства.

Виокремимо наступні напрями впливу глобалізованого транзитивного суспільства на етнонаціональну політику сучасної держави.

По-перше, глобалізація впливає на культурну різноманітність та етнонаціональну ідентичність, що стає предметом уваги для багатьох дослідників, політиків та активістів. З одного боку, глобалізація сприяє зближенню культур через зростання міжнародних зв'язків, обміну ідеями, технологіями та масовим культурним впливом. Вона допомагає людям з різних країн та культур знаходити спільну мову та розуміння.

Проте, одночасно з цим, глобалізація ставить під загрозу місцеві культурні та етнічні ідентичності. Зростання впливу глобальних культурних та економічних моделей може призвести до втрати унікальних культурних традицій, мов, звичаїв та способів життя. Це може породжувати почуття втрати ідентичності та невпевненості в майбутньому серед місцевого населення.

Вивчення цих процесів дозволяє краще зрозуміти різноманітні аспекти взаємодії між глобальним та місцевим, розкрити механізми адаптації та опору до глобалізаційних тенденцій, а також спрогнозувати можливі наслідки для суспільства (суттєвим є вплив приміром діаспори) [4]. Така позиція допомагає розробляти ефективні стратегії для збереження та підтримки культурної різноманітності та етнонаціональної ідентичності в умовах глобалізації.

По-друге, процес глобалізації має значний вплив на етнонаціональні конфлікти в сучасному світі, створюючи нові динаміки та складності у виникненні, розвитку та розв'язанні таких конфліктів. Часто, як вказують іноземні дослідники (Мірча Брі) режими використовували політику «для створення та підтримки суперечок щодо ідентичності в державі чи за її межами» [5]. Економічні нерівності, які посилюються в умовах глобалізації, можуть призводити до напруги та конфліктів між різними етнонаціональними групами через відчуття обмеженості в економічних можливостях. Крім того, глобальні культурні та економічні тенденції іноді сприймаються як загроза для традиційних культур та ідентичності, що може провокувати реакцію з боку етнонаціональних груп. Міграція та демографічні зміни, які теж є частиною глобалізації, можуть сприяти конфліктам через конкуренцію за ресурси та політичний вплив. Крім того, геополітичні зміни, викликані глобалізацією, можуть призводити до конфліктів між державами або етнонаціональними групами, які прагнуть до незалежності або контролю над своїми територіями. Розуміння цих аспектів дозволяє розвивати стратегії для попередження та врегулювання етнонаціональних конфліктів в умовах глобалізації.

По-третє, глобалізація суттєво трансформує політичні та економічні відносини між країнами та регіонами, створюючи нові виклики та можливості для держав та їх громадян. У цьому контексті, роль етнонаціональної політики набуває особливого значення.

Першочергово вкажемо в цьому контексті, що новітній процес глобалізації змінює спосіб, яким країни співпрацюють у політичних та економічних аспектах. Зближення економік та політичних систем може призводити до створення міжнародних альянсів, угод та інституцій, що регулюють глобальні проблеми. Проте, в той же час, виникають нові форми конкуренції і конфліктів, особливо коли розбіжності у культурі, етнічному складі та політичних цінностях виявляються непримиренними.

Також зауважимо, що етнонаціональна політика грає ключову роль у формуванні міжнародних відносин та регулюванні економічних процесів. Врахування інтересів та потреб різних етнонаціональних груп у процесах прийняття рішень може визначати ефективність та стабільність міжнародних угод та домовленостей.

Етнонаціональна політика має важливе значення у формуванні внутрішньополітичної стабільності країн в умовах глобалізації. З одного боку, врахування інтересів різних етнічних та національних груп може сприяти консенсусу та соціальній гармонії. З іншого боку, недостатня увага до цих питань може призвести до ескалації конфліктів та загострення внутрішньополітичної напруги.

Розуміння ролі етнонаціональної політики у глобалізованому світі допомагає прогнозувати та керувати політичними та економічними змінами, сприяючи забезпеченню стабільності та процвітання у міжнародній спільноті.

По-четверте, глобалізація відіграє значну роль у перетворенні геополітичних та міжнаціональних відносин, оскільки вона переплітає економічні, політичні та культурні аспекти взаємодії між країнами та регіонами. Зміни у геополітичній карті світу внаслідок глобалізації часто спричиняють зміни у владі та контролі над ресурсами. Країни зближуються або віддаляються в залежності від їхніх економічних та політичних інтересів. Наприклад, зростання економічного впливу країни може призвести до зміни її геополітичного статусу та впливу на міжнародні відносини. , також глобальні процеси можуть змінювати структуру торгових та економічних блоків, що впливає на взаємини між країнами та регіонами. Ці зміни можуть сприяти виникненню конфліктів між державами або етнонаціональними групами, які прагнуть до незалежності або контролю над своїми територіями. Класик державнобудівної теорії Гуннар П. Нільссон зазначає, що етнічні групи та групи націй можуть зберігатися, незважаючи на тиск змін, який витікає з державного будівництва та соціально-економічної модернізації. Іншими словами, групи націй можуть адаптуватися до мінливих суспільних цінностей [6].

У контексті впливу глобалізації на етнонаціональну політику важливо враховувати, що ці процеси можуть змінювати етнонаціональні ідентичності, впливаючи на спосіб, яким етнонаціональні групи сприймають своє місце в світі та свої взаємини з іншими групами, викликаючи або поглиблюючи конфлікти на основі етнічних чи національних ідентичностей і вимагаючи нових підходів до вирішення конфліктів та забезпечення стабільності на міжнаціональному рівні. Вагомо, щоб самі національні меншини та інші етнонаціональні групи протидіяли надмірному впливу на їх ідентичність.

Висновки

Глобалізація, як живий процес, вносить суттєві зміни у трансформацію суспільства, включаючи культурну різноманітність, етнонаціональну ідентичність та політичні відносини, сприяючи зближенню культур та розвитку міжнаціонального спілкування, але також може призвести до втрати унікальних культурних традицій та поглиблення етнонаціональних конфліктів. Геополітичні зрушення, що виникають у зв'язку з глобалізацією, також мають великий вплив на міжнаціональні відносини, ставлячи під загрозу стабільність та мир у світі.

Розуміння ролі етнонаціональної політики у глобальному контексті дозволяє не лише аналізувати та прогнозувати наслідки глобалізаційних процесів, але й розробляти ефективні стратегії для збереження культурної різноманітності та забезпечення міжетнічної гармонії. Репрезентована ідеологія сприяє побудові стабільного та мирного світу, в якому різноманітність культур та етносів визнається як цінність, а не перешкода на шляху до прогресу та розвитку.

Список використаних джерел

1. Véron O. Neoliberalising the divided city. *Political Geography*. 2021. Vol. 89, 102428

2. Pepić A., Vukojević B. Radnici u post-socijalizmu - između klasnog i nacionalnog identiteta. *Sociološki godišnjak*. 2020, br. 15, str. 41-55
3. Raikan Y., Sonayim K., Gulsina Z., Dinara S., Rita D., Aisynai A., Zeinegul M., Bekzada A., Kosmira, D. Integration of National Languages through a Global Communication System: Culture Reflection. *Open Journal of Philosophy*, 2020. Vol. 10, P. 482-493. <https://doi.org/10.4236/ojpp.2020.104034>
4. Bokser Liwerant J. Globalization, Diasporas, and Transnationalism: Jews in the Americas. *Cont Jewry* 2021. Vol. 41, 711–753. <https://doi.org/10.1007/s12397-021-09405-y>
5. Brie M. Linguistic Individuality in the Republic of Moldova and North Macedonia: An Identity Border as a Political Foundation of National Construction. 2023 Vol.15 P. 281-294
6. Nielsson G. P. States and “Nation-Groups” a Global Taxonomy. New Nationalisms of the Developed West. 1st Edition. 1985. ImprintRoutledge. 30 p. eBook ISBN9781003008453